

2021-04-06
 Ert dnr: U2020/06271
 Vårt dnr: 006/2021

u.remissvar@regeringskansliet.se
anita.carlstedt@regeringskansliet.se

Utbildningsdepartementet

Yttrande över betänkandet SOU 2020:66 *Samverkande krafter - för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk*

Sveriges Dövas Riksförbund, SDR, driver frågor, agerar kraftfullt och väcker opinion om våra mänskliga och demokratiska rättigheter. Vi arbetar för rätten och möjligheten att använda svenskt teckenspråk, samt driver på utvecklingen mot ett samhälle där det svenska teckenspråket har en självklar plats.

Sammanfattning

SDR tillstyrker betänkandet i sin helhet. SDR vill dock betona förutsättningarna för döva nyanlända.

Att stärka kvalitén och likvärdigheten även för teckenspråkiga nyanlända är en viktig fråga för en lyckad integration. En del av de döva nyanlända som kommer till Sverige har ingen skolbakgrund.

"Språkdeprivation...Det beskriver uppväxtvillkoren för döva fram till 1970-talet, då de första sju levnadsåren för många döva upplevdes som språklösa eftersom de fick lära sig sitt första språk, teckenspråket, först i dövskolan vid sju års ålder. "
 ur [Konsekvenser av språklig deprivation hos vuxna teckenspråkiga döva - en forskningsöversikt](#) av Region Skåne.

Synen på döva i många länder är att de är obildbara. Många döva nyanlända som kommer till Sverige utan att ha fått tillgång till språk och utbildning i sitt hemland har språkdeprivation och behöver tid att utveckla sitt språk. Hörande nyanlända ska lära sig den talade och skrivna svenskan. Döva nyanlända ska lära sig två språk: svenskt teckenspråk och den skrivna svenskan. Den tidsbegränsning på 4 år som gäller idag kan inte appliceras på döva som kommer till Sverige utan ett fungerande språk.

Kunskapen som finns idag på kommunnivå kring döva nyanländas behov är bristfällig. En samordningsfunktion för döva nyanlända bör upprättas, motsvarande den nya KSA-funktionen. Samordnaren kan med fördel inrättas inom Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, då SKR ju ska stötta kommunerna i deras arbete.

Kompetensutveckling bör genomföras även för lärare som undervisar döva i sfi.

Materialet som ska tas fram bör även utvecklas för teckenspråkig sfi. En kursplan för svenskt teckenspråk inom sfi bör tas fram.

Fjärrundervisning såväl som distansundervisning kan vara en viktig möjlighet för döva nyanlända, då geografiska avstånd och brist på lärare försvårar undervisning. Här skulle den nya samordningen på SKR fylla en viktig funktion.

6.3.1 Förslag En KSA-funktion i varje kommun i Sverige.

På kommunnivå är kunskapen om sfi för döva obefintlig. SDR har erfarenhet av situationer där det tagit lång tid för döva nyanlända att få tillgång till sfi pga kommunernas bristande kunskap. Kommuner har även vägrat döva undervisning i en annan kommun där teckenspråkig sfi finns, av ekonomiska skäl. Detta ger en onödig tidsförlust och är en kränkning av rätten till teckenspråk. För att säkerställa att även teckenspråkiga får den sfi-undervisning de har rätt till och är skyldiga att genomgå, bör en funktion inrättas som fokuserar på döva nyanländas situation. SDR:s förslag är att denna samordningsfunktion inrättas på SKR, för att där vara en nationell resurs i att samordna, planera och stötta utbildningsanordnare runtom i landet, vilket ger långsiktiga vinster för samhället. Här kan samverkan knytas på regional nivå, för att utnyttja den dövkompetens som finns runtom i landet och samverkan mellan kommuner tillgängliggöras. På nationell nivå kan en översyn göras även med myndigheter inför arbetsmarknadsinsatser efter avslutad sfi. Detta ramverk skulle skapa rättvisa förutsättningar för döva nyanlända i hela landet, inte som idag där det finns godtycklighet i placeringarna. En handlingsplan kan upprättas som når ut på kommunnivå.

Språklagen ger stöd för detta ramverk:

Genom 9 § Språklagen (2009:600) har det allmänna (staten, kommuner och regioner) getts ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket.

§9 Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket.

§14 punkt 1:a stycket punkt 2 ... den som är döv eller hörselskadad och den som av andra skäl har behov av teckenspråk ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket.

9.7 Förslag om distansundervisning

SDR tillstyrker förslaget och vill lyfta fram att samarbete över kommungränser vid sfi-undervisning för döva ger vinster på nationell nivå. Fjärrundervisning är en möjlig lösning då deltagarna får tillgång till rätt språkundervisning även vid geografiska avstånd. Individuella lösningar måste dock även här till, inte alla kan tillgodogöra sig fjärr- och distansundervisning. Döva är vana vid videosamtal vilket ändå ger goda förutsättningar, om tekniken finns. Blended learning, en kombination av undervisning på plats och fjärr/distansundervisning, som nu kommer starkt i kölvattnet av pandemin, kan även vara en möjlighet.

11.4.2 Högskolepoänggivande kurser ska utvecklas

SDR vill lyfta fram ett projekt som nu pågår på Stockholms universitet, som kommer att göra Institutionen för lingvistik väl rustad att utforma och erbjuda högskolepoänggivande kurser för ökad behörighet i sfi-undervisning för döva. Projektet heter "Döva nyanländas flerspråkiga situation i Sverige"- och är ett fyraårigt projekt med start 2020. [Döva nyanländas flerspråkiga situation i Sverige - Stockholms universitet - Institutionen för lingvistik](#)

11.4.3 Material för bedömning och undervisning tas fram: Bygga svenska vux

SDR anser att även material för bedömning av svenskt teckenspråk och skriven svenska, för målgruppen döva nyanlända bör utformas. Synen på döva i många länder är att de är obildbara. Många döva nyanlända som kommer till Sverige utan att ha fått tillgång till språk och utbildning i sitt hemland har språkdeprivation och behöver tid att utveckla sitt språk.

Det finns ett stort behov av material för att öva och bedöma den kommunikativa förmågan på teckenspråk. Idag finns ett bedömningsmaterial för teckenspråk i grundskolan: *Teckenspråk för döva och hörselskadade i specialskolan*: [Information - Bedömningsportalen \(skolverket.se\)](http://Information - Bedömningsportalen (skolverket.se)) Detta material ligger på Bedömningsportalen, på Skolverkets hemsida, där även *Bedömningsstödet för nyanlända elevers språkutveckling* ligger.

SDR anser även att en kursplan för svenskt teckenspråk inom sfi-undervisningen bör tas fram. Idag finns teckenspråkig sfi enbart nämnt i *Kommentar till kursplan för svenskundervisning för invandrare, sfi (skolfs 2009:2)*

11.8.3 Skolforskningsinstitutet ska göra särskilda utlysningar för forskning om vuxnas lärande.

SDR anser att även forskningsprojekt rörande döva vuxnas lärande av och på svenskt teckenspråk bör innefattas här.

Vänliga hälsningar

Sveriges Dövas Riksförbund

Åsa Henningsson
Förbundsordförande